
FOLKETINGET

Europaudvalget

Folketingets Økonomiske Konsulent

EU-note

Til: Udvalgets medlemmer og stedfortrædere

Dato: 11. april 2013

Kommissionens vurdering af særlige balanceproblemer i dansk økonomi

Sammenfatning

*EU-Kommissionen har netop udsendt sin seneste rapport om makro-økonomiske ubalancer i medlemslandene. Kommissionen finder, at der er ubalancer i 13 medlemslande, herunder Danmark. Ubalancerne i dansk økonomi er dog **ikke** uforholdsmæssigt store, dvs. de er af mindre betydning.*

Kommissionen påpeger to problemer i dansk økonomi; tabet af markedsandele på eksportmarkederne og den store gældsbyrde i de private husholdninger, der er ca. 140 pct. af BNP.

Danmark bør fastholde en moderat lønstigningstakt og bør undersøge årsagerne til den lave produktivitetsstigning. Desuden bør vi satse mere på udviklingslande med høj vækst som fremtidige eksportmarkeder. Dette vil samlet kunne forbedre den danske konkurrenceevne.

For at redressere problemet med den høje gældsbyrde i de danske husholdninger, bør vi stramme op med tildelingen af realkreditlån.

1. Indledning

EU-kommissionen har netop offentliggjort sin seneste rapport om makroøkonomiske ubalancer i medlemslandene. Kommissionen finder, at der er ubalancer i 13 medlemslande, nemlig Belgien, Bulgarien, Spanien, Frankrig, Italien, Ungarn, Malta, Holland, Slovenien, Finland, Sverige, Storbritannien og **Danmark**.

Kun i Spanien og Slovenien er ubalancerne imidlertid uforholdsmæssigt store, medens ubalancerne i de resterende 11 lande (og herunder Danmark) er af mindre alvorlig karakter (**ikke** uforholdsmæssigt store).

Den videre proces er nu, at Kommissionen går ud fra, at de ubalancer den påpeger i rapporterne bliver redresseret i landenes reformprogrammer og stabilitets- og konvergensprogrammerne, der fremsendes ultimo april til Kommissionen. Herefter vil Kommissionen ultimo maj fremsende sine landespecifikke anbefalinger til de pågældende lande, hvor evt. udestående spørgsmål/problemer påpeges.

2. Hvad siger Kommissionen om ubalancerne i dansk økonomi (kort)

I al sin korthed er der (stadigvæk) to problemer i dansk økonomi. Det drejer sig om

- A. Vi taber **markedsandele på eksportmarkederne** som følge af svag vækst i eksporten. Vores lønomkostninger er stadig for høje og produktiviteten er for lav. Det må imidlertid tages i betragtning, at vores overskud på betalingsbalancen overfor udlandet stadig er (meget) stort, så vi har derfor ikke et kortsigtet problem med eksportvæksten, men nok et problem på længere sigt.
- B. De **private husholdninger** i Danmark har stadig for **stor gæld**, svarende til ca. 140 pct. af BNP, ifølge Kommissionen. Det drejer sig primært om prioritetsgæld i fast ejendom. Gælden er på vej ned, men er stadig for stor, og det er nødvendigt med en langsigtet plan for nedbringelse af husholdningernes gæld.

3. Mere om Kommissionens analyse

Hovedpunkterne fra Kommissionens analyse af ubalancerne i dansk økonomi gennemgås mere detaljeret nedenfor.

A. Tab af markedsandele mv.

- **Det fortsatte tab af markedsandele på eksportmarkedet hænger sammen med forringelsen af Danmarks konkurrenceevne på grund af stigende omkostninger gennem de sidste ti år.**

Danmark har et stort overskud på betalingsbalancen, hvilket Kommissionen forventer vil fortsætte. I perioden 2000-2010 tabte Danmark dog betydelige markedsandele på eksportmarkedet. Tabene var større end både gennemsnitstabene for andre EU-medlemslande og for de tilsvarende tab for nabolandene Tyskland og Sverige. Tabene hænger tilsyneladende sammen med forringelsen af den danske konkurrenceevne på grund af høje omkostninger, og de seneste foranstaltninger for at forbedre konkurrenceevnen har ikke været tilstrækkelige til at veje op for de akkumulerede tab over de sidste ti år

- **Danmarks tab af markedsandele på eksportmarkedet i forhold de største konkurrenter skyldes også en ufavorabel geografisk destination for de eksporterede varer.**

Der er som nævnt stadig en forringelse af den danske konkurrenceevne på trods af de seneste foranstaltninger, der nedbringer omkostningerne for danske eksportvarer. Noget tyder altså på, at andre faktorer spiller en rolle for konkurrenceevnen. En af faktorerne er, at Danmark har en lav andel af eksport til **udviklingsøkonomier** med høj vækst. På den anden side har produktsammensætningen i dansk eksport kunnet opveje indflydelsen af den ufavorable geografiske placering. Derfor er eksporttabet blevet mindre end der ellers ville være udsigt til.

- **Forringelsen af dansk konkurrenceevne på grund af høje omkostninger i produktionen skyldes både relativt høje lønstigninger og en svag vækst i produktiviteten gennem de sidste ti år sammenlignet med handelspartnerne.**

Yderligere har ændringerne i **den nominelle valutakurs** betydet en forværring af den danske konkurrenceevne. Mens effekten af lønstigningerne i nogen grad er blevet svækket af det gunstige bytteforhold, har den lave vækst i produktiviteten skabt problemer. Hvilke bagvedliggende faktorer, der forklarer den lave produktivitetsvækst er endnu

ukendte.

- **Enhedslønsmkostningerne er faldet i de seneste år, hvilket delvist afspejler en moderat vækst i lønningerne, men også en konjunkturbestemt stigning i produktiviteten.**

I de kommende år forventes de danske lønninger at holde sig under niveauet for konkurrenterne, hvilket bidrager positivt til konkurrenceevnen. På samme tid har regeringen igangsat initiativer, der skal redressere problemet med den lave produktivitetsudvikling. Et forsat fokus på en moderat lønudvikling og en stigning i produktiviteten burde nedbringe tabene i eksportmarkedsandelene i fremtiden.

B. Husholdningernes store gæld

- **Den høje private gæld skyldes strukturelle forhold i den danske økonomi, men udviklingen i boligmarkedet har fået gælden til at stige til et niveau, der ikke alene kan forklares af strukturelle faktorer.**

Sammensætningen af prioritetsgæld (realkreditlån) har ændret sig siden 2003 med mulighed for afdragsfrihed og fleksibel rente. Disse lån er blevet populære i forhold til lån med fast rente og afdrag. Det betyder, at for et givent gældsniveau, er husholdningerne nu mere eksponerede overfor stigningerne i renterne og fald i huspriserne end de var for ti år siden.

- **I det nuværende skrøbelige finansielle og makroøkonomiske miljø, betyder det høje niveau for og sammensætningen af prioritetsgælden, at det finansielle system i højere grad er eksponeret overfor en negativ udvikling.**

Dog viser nylige analyser af den danske gæld i husholdningerne, at påvirkningen på den finansielle stabilitet er relativt begrænset. Det skyldes, **at en stor andel af den samlede gæld holdes af husholdninger med høj indkomst**, der er rustede til at kunne servicere deres gæld, hvis renterne skulle stige. Så selv hvis renterne stiger betydeligt, vil den del af lånene, som husholdningerne ikke vil være i stand til at servicere, **ikke** udgøre en trussel for den finansielle stabilitet i økonomien.

Ikke desto mindre vil en samtidig stigning i renten, yderligere fald i boligpriserne, fortsat lav vækst og stigende arbejdsløshed sætte det danske realkreditsystem på prøve.

- **Udviklingen på boligmarkedet og det høje gældsniveau har påvirket økonomien i negativ retning.**

De store udsving i boligpriserne og den høje gæld har skabt store udsving i det private forbrug, der i øjeblikket ligger en dæmper på økonomiens mulighed for at komme på fode igen, idet husholdningerne er ved at nedbringe deres gæld.

Men eftersom husholdningernes gældsnedbringelser er ved at blive gennemført og påvirkningen fra gældsnedbringelserne på økonomien har været moderat, lader de eksisterende ubalancer ikke til at give grund til bekymring på dette tidspunkt.

4. Kommissionens anbefalinger

Kommissionen anbefaler, at vi fortsat har lave lønstigninger og undersøger mulighederne for at eksportere mere til de fremgangsrige udviklingslande med stor vækst. Også produktiviteten bør øges. Endvidere bør vi fortsætte med at stramme op for tildelingen af realkreditlån for at nedbringe husholdningernes gældsbyrde.

Med venlig hilsen

Victoria Julie Jessen / Niels Hoffmeyer (3602)